EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

11. november 2004 *

Kohtuasjas C-457/02,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Tribunale penale di Terni (Itaalia) 20. novembri 2002. aasta määrusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 18. detsembril 2002, kriminaalmenetluses, milles süüdistatav on

Antonio Niselli,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans, kohtunikud C. Gulmann ja J.-P. Puissochet (ettekandja),

kohtujurist: J. Kokott,
kohtusekretär: vanemametnik M. Múgica Arzamendi,

arvestades kirjalikus menetluses ja 6. mai 2004. aasta kohtuistungil esitatut,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— A. Niselli, esindajad: *avvocato* L. Mattrella ja *avvocato* E. Morigi,

— Itaalia valitsus, esindaja: I. M. Braguglia, keda abistas *avvocato dello Stato* M. Fiorilli,

— Austria valitsus, esindaja: E. Riedl,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: M. Kostantidinis ja R. Amorosi, keda abistas *avvocato* G. Bambara,

olles 10. juuni 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 15. juuli 1975. aasta direktiivi 75/442/EMÜ jäätmete kohta (EÜT L 194, lk 39; ELT eriväljaanne 15/01, lk 23), muudetud nõukogu 18. märtsi 1991. aasta direktiiviga 91/156/EMÜ (EÜT L 78, lk 32; ELT eriväljaanne 15/02, lk 3) ja komisjoni 24. mai 1996. aasta otsusega 96/350/EÜ (EÜT L 135, lk 32; ELT eriväljaanne 15/03, lk 59; edaspidi „direktiiv 75/442") tõlgendamist.

2 Nimetatud eelotsusetaotlus esitati kriminaalmenetluses, milles A. Nisellit süüdistatakse jäätmekäitlustegevuses ilma pädeva asutuse eelneva loata.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

3 Direktiivi 75/442 eesmärk on siseriikliku õiguse ühtlustamine jäätmekäitluse valdkonnas.

4 Direktiivi artikli 1 punkti a esimene lõik määratleb jäätmetena „I lisas loetletud kategooriatesse kuuluvad mis tahes ained või esemed, mille valdaja kasutuselt kõrvaldab, kavatseb kasutuselt kõrvaldada või on kohustatud kasutuselt kõrvaldama".

5 Direktiivi 75/442 I lisas pealkirjaga „Jäätmekategooriad" on loetletud: punktis Q 1 „[e]daspidi teisiti määratlemata tootmis- ja tarbimisjäägid", punktis Q 14 „[t]ooted, millele valdaja ei leia edasist kasutamist (nt põllumajanduses, olmes, kontorites, kauplustes või töökodades ära visatud vallasasjad jne)" ning punktis Q 16 „[k]õik materjalid, ained või tooted, mida ei hõlma ülalloetletud kategooriad".

6 Direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a teise lõikega tehakse Euroopa Ühenduste Komisjonile ülesandeks koostada „nimekir[i] jäätmetest, mis kuuluvad I lisas

loetletud kategooriatesse" (edaspidi „jäätmete nimistu"). See ongi komisjoni 3. mai 2000. aasta otsuse 2000/532/EÜ, millega asendatakse otsus 94/3/EÜ, millega kehtestatakse jäätmeid käsitleva nõukogu direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a kohaselt jäätmete nimistu, ja nõukogu otsus 94/904/EÜ, millega kehtestatakse ohtlikke jäätmeid käsitleva nõukogu direktiivi 91/689/EMÜ artikli 1 lõike 4 kohaselt ohtlike jäätmete nimistu (EÜT L 226, lk 3), eesmärk. Nimistut on mitu korda muudetud, eriti viimati nõukogu 23. juuli 2001. aasta otsusega 2001/573/EÜ (EÜT L 203, lk 18; ELT eriväljaanne 15/06, lk 165). Jäätmete nimistu jõustus 1. jaanuaril 2002. Nimistu jaotises 17 on loetletud „[e]hitus- ja lammutuspraht (sh teedeehitusel tekkinud jäätmed)". Selles jaotises on koodi all 17 04 loetletud erinevat liiki metallijäätmed. Jäätmete nimistu sissejuhatus täpsustab, et tegemist on jäätmete harmoneeritud nimistuga, mida vaadatakse korrapäraselt läbi, kuid siiski „[m]aterjali nimistusse kandmine ei tähenda, et see materjal on alati jääde. Materjal loetakse jäätmeks üksnes siis, kui see vastab direktiivi 75/442 artikli 1 punktis a esitatud määratlusele".

7 Direktiivi artikli 1 punkt b kohaselt on „tekitaja — igaüks, kelle tegevuse käigus tekivad jäätmed („esmane tekitaja"), ja/või igaüks, kes teeb jäätmete eeltöötlust, segab jäätmeid või sooritab muid toiminguid, mille tulemusena jäätmete olemus või koostis muutub".

8 Direktiivi 75/442 artikli 1 punkti c kohaselt on „valdaja — jäätmetekitaja või füüsiline või juriidiline isik, kelle valduses on jäätmed".

9 Direktiivi artikli 1 punkti d kohaselt on „käitlus — jäätmete kogumine, vedu, taaskasutamine ja kõrvaldamine, kaasa arvatud nende tegevuste järelevalve ning kõrvaldamiskohtade järelhooldus".

10 Artikli 1 punktide e ja f kohaselt on jäätmete „kõrvaldamine" ja „taaskasutamine" kõik toimingud, mis on ette nähtud vastavalt direktiivi IIA ja IIB lisas. Neid lisasid on teaduse ja tehnika arenguga kohandatud komisjoni 24. mai 1996. aasta otsusega 96/350/EÜ (EÜT L 135, lk 32). II B lisa taaskasutamistoimingute hulgas punktis R 4 on nimetatud „[m]etallide ja metalliühendite ringlussevõtt/taasväärtustamine" ning punktis R 13 „[j]äätmete vaheladustamine [nimetatud lisas mainitud] mis tahes toimingu [...] ajal (välja arvatud ajutine ladustamine jäätmete kogumisel nende tekkekohas)".

11 Direktiivi 75/442 artikli 3 lõike 1 punkt b sätestab eelkõige, et liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et edendada jäätmete taaskasutamist ringlussevõtu, korduskasutuse, taasväärtustamise või muu menetluse abil teisese toorme eraldamiseks.

12 Direktiivi artikkel 4 näeb ette, et liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist, mille käigus ei kasutata keskkonda ohustavaid protsesse ja menetlusi ning millega eelkõige ei ohustata vett, õhku, pinnast, taimi ega loomi, ei kahjustata maapiirkondi ega erihuvi pakkuvaid kohti. See artikkel täpsustab, et liikmesriigid võtavad ka vajalikud meetmed, et keelata jäätmete hülgamine, kaadamine või kontrollimata kõrvaldamine.

13 Direktiivi 75/442 artiklid 9 ja 10 sätestavad, et iga rajatis või ettevõte, kes teeb jäätmete kõrvaldamis- või taaskasutamistoiminguid, peab saama loa artiklis 6 osutatud pädevalt asutuselt.

14 Direktiivi 75/442 artiklis 11 on siiski ette nähtud loa taotlemisest vabastamise võimaldamine teatud tingimustel.

Siseriiklikud õigusnormid

15 Direktiiv 75/442 võeti Itaalia õigusesse üle 5. veebruari 1997. aasta dekreetseadusega nr 22, millega rakendatakse direktiiv 91/156/EMÜ jäätmete kohta, direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta ning direktiiv 94/62/EÜ pakendite ja pakendijäätmete kohta (*GURI* nr 38 regulaarne lisa, 15.2.1997), muudetud 8. novembri 1997. aasta dekreetseadusega nr 389 (*GURI* nr 261, 8.11.1997; edaspidi „dekreetseadus nr 22/97").

16 Dekreetseaduse nr 22/97 artikli 6 lõike 1 punkti a kohaselt on „jääde — „A lisas loetletud kategooriatesse kuuluv mis tahes aine või ese, mille valdaja kasutuselt kõrvaldab, kavatseb kasutuselt kõrvaldada või on kohustatud kasutuselt kõrvaldama". Dekreetseaduse A lisa kordab direktiivi 75/442 I lisa „jäätmekategooriate" nimistut. Peale selle loetletakse dekreetseaduse nr 22/97 lisades B, C ja D sarnaselt direktiivi 75/442 IIA ja IIB lisadele vastavalt jäätmete kõrvaldamise ja taaskasutamise toimingud ning direktiivi 91/689 artikli 1 lõike 4 tähenduses ohtlikud jäätmed.

17 Teatud liiki jäätmete käitlemiseks nõuab dekreetseadus nr 22/97 ametiasutuse loa olemasolu. Niisugusel juhul on loa puudumine kriminaalkorras karistatav.

18 Pärast põhikohtuasja esemeks oleva kriminaalmenetluse algatamist jõustus 8. juuli 2002. aasta dekreetseadus nr 138 (*GURI* nr 158, 8.7.2002), muudetuna 8. augusti 2002. aasta seadus nr 178 (*GURI* nr 187, 10.8.2002; edaspidi „dekreetseadus nr 138/02").

19 Nimetatud dekreetseaduse artiklis 14 on sätestatud dekreetseaduse nr 22/97 tähenduses „jäätme" määratluse üks „autentne tõlgendus", mis täpsustab:

„1. Dekreetseaduse [nr 22/97] artikli 6 lõike 1 punktis a nimetatud termineid „kõrvaldab kasutuselt", „kavatseb kasutuselt kõrvaldada" või „on kohustatud kasutuselt kõrvaldama" ja nende hilisemaid muudatusi [...] tõlgendatakse järgnevalt:

a) kõrvaldab kasutuselt — mis tahes toiming, millega aine, asi või vara dekreetseaduse [nr 22/97] lisade B ja C kohaselt kas otseselt või kaudselt kõrvaldamisele või taaskasutamisele suunatakse või määratakse;

b) kavatseb kasutuselt kõrvaldada — tahe määrata ained, asjad või vara dekreetseaduse [nr 22/97] lisade B ja C kohaselt kõrvaldamisele või taaskasutamisele;

c) on kohustatud kasutuselt kõrvaldama — kohustus määrata asi, aine või vara kõrvaldamisele või taaskasutamisele, mis on ette nähtud seadusega või avaliku võimu õigusaktiga või tuleneb asja, aine või vara olemusest või sellest, et asi, aine või vara esineb nimetatud dekreetseaduse [nr 22/97] D lisas esitatud ohtlike jäätmete nimistus.

2. Lõike 1 punkte b ja c ei kohaldata varale, ainetele ega asjadele, mis on tootmis- või tarbimisjäägid, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:

a) neid saab tõhusalt ja tegelikult korduskasutada samas, analoogses või erinevas tootmis- või tarbimistsüklis või neid kasutataksegi selliselt, ilma ühegi eelneva töötlemiseta ja keskkonda kahjustamata;

b) neid saab pärast eelnevat töötlemist tõhusalt ja tegelikult korduskasutada samas, analoogses või erinevas tootmis- või tarbimistsüklis või neid kasutataksegi selliselt, ilma et selleks oleks vaja mõnda dekreetseaduse [nr 22/97] C lisas loetletud taaskasutamistoimingut."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

20 Äriühingu ILFER SpA seadusjärgset esindajat A. Nisellit süüdistati ilma loata jäätmekäitlustegevuses. Politsei arestis ühe ILFER SpA poolhaagise, millega veeti metalli, omamata selleks dekreetseaduses nr 22/97 ette nähtud tunnistust. Peale selle selgus, et poolhaagist ei olnud kantud riiklikku jäätmekäitlusettevõtjate registrisse, nagu näeb ette dekreetseadus.

21 Menetluse käigus koostatud tehnilise aruande kohaselt pärinesid arestitud materjalid seadmete ja sõidukite lammutamisest või äravisatud prahi kokkukorjamisest. Materjalide ühised omadused olid nende metallisisaldus — nii puhtal kujul

kui ka sulamina koos teiste metallidega — ja orgaaniliste ainete, nagu lakk, rasvad või kiud, osaline sisaldus. Materjalid pärinesid erinevatest tehnoloogilistest tsüklitest, millest nad olid kõrvaldatud, kuna neid ei olnud enam võimalik seal kasutada.

22 Mis puudutab kriminaalmenetluse jätkamist pärast dekreetseaduse nr 138/02 jõustumist, siis Tribunale penale di Terni küsimus käsitleb sisuliselt dekreetseaduse nr 138/02 artiklis 14 toodud jäätme mõiste „autentset tõlgendust", mis võib olla direktiiviga 75/442 vastuolus. Selle tõlgenduse kohaselt ei kujuta A. Nisellile ette heidetud teod endast enam süütegu, kuna arestitud vanaraud oli ette nähtud korduskasutamiseks ja seega ei saanud seda jäätmena käsitleda. Siiski, juhul kui see tõlgendus on vastuolus direktiiviga 75/442, tuleb kriminaalmenetlust esitatud süüdistuse alusel jätkata.

23 Täpsustades, et komisjon algatas Itaalia Vabariigi vastu menetluse tuvastamaks, kas viimane on rikkunud direktiivist 75/442 tulenevaid kohustusi, otsustas Tribunale penale di Terni käimasoleva kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas on võimalik, et jäätme mõiste sõltub järgmisest piiravast tingimusest — nimelt sellest, et Itaalia õigusesse dekreetseaduse [nr 22/97] artikli 6 lõike 1 punktiga a üle võetud termineid „kõrvaldab kasutuselt", „kavatseb kasutuselt kõrvaldada" või „on kohustatud kasutuselt kõrvaldama" tõlgendatakse järgnevalt:

a) kõrvaldab kasutuselt — mis tahes toiming, millega aine, asi või vara dekreetseaduse [nr 22/97] lisade B ja C kohaselt kas otseselt või kaudselt kõrvaldamisele või taaskasutamisele suunatakse või määratakse;

b) kavatseb kasutuselt kõrvaldada — tahe määrata ained, asjad või vara dekreetseaduse [nr 22/97] lisade B ja C kohaselt kõrvaldamisele või taaskasutamisele;

c) on kohustatud kasutuselt kõrvaldama — kohustus määrata asi, aine või vara kõrvaldamisele või taaskasutamisele, mis ette nähtud seadusega või avaliku võimu õigusaktiga või tuleneb asja, aine või vara olemusest või sellest, et asi, aine või vara esineb nimetatud dekreetseaduse [nr 22/97] D lisas esitatud ohtlike jäätmete nimistus?

2. Kas on võimalik, et jäätme mõistet ei kohaldata üldse varale, ainetele ja asjadele, mis on tootmis- või tarbimisjäägid, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:

a) neid saab tõhusalt ja tegelikult korduskasutada samas, analoogses või erinevas tootmis- või tarbimistsüklis või neid kasutataksegi selliselt, ilma ühegi eelneva töötlemiseta ja keskkonda kahjustamata;

b) neid saab pärast eelnevat töötlemist tõhusalt ja tegelikult korduskasutada samas, analoogses või erinevas tootmis- või tarbimistsüklis või neid kasutataksegi selliselt, ilma et selleks oleks vaja mõnda Itaalias kehtiva dekreetseaduse nr 22/97 C lisas (millega võeti üle direktiivi 91/156/EMÜ II lisa tekst) loetletud taaskasutamistoimingut?"

Eelotsuse küsimused

Vastuvõetavus

24 Itaalia valitsus väidab ühelt poolt, et Euroopa Kohtult palutud ühenduse õiguse tõlgendus ei ole vajalik, kuna Itaalia kohtupraktikas ei esine tõlgendamisraskusi, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus on viidanud.

25 Teiselt poolt märgib Itaalia valitsus, et eelotsuse küsimused on vastuvõetamatud põhjusel, et tegelikult palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul teha otsus liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta, mida Itaalia Vabariigile on ette heidetud komisjoni algatatud menetluse käigus ja millele on viidatud eelotsusetaotluses.

26 Need kaks argumenti tuleb tagasi lükata. Vaid siseriiklikul kohtul, kes asja menetleb ja kes vastutab tehtava lahendi eest, on pädevus otsustada kohtuasja konkreetseid asjaolusid arvestades, kas kohtuotsuse tegemiseks on vaja eelotsust ja kas Euroopa Kohtule esitatud küsimused on asjakohased. Järelikult, kui esitatud küsimused puudutavad ühenduse õiguse tõlgendamist, peab Euroopa Kohus üldjuhul otsuse tegema. Euroopa Kohus võib keelduda siseriikliku kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamisest vaid juhul, kui ühenduse õiguse tõlgendamine või ühenduse õigusnormi kehtivuse kontrollimine, mida siseriiklik kohus on palunud, ei ole ilmselgelt kuidagi seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või kui kõnealune probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtul puudub teave nende faktiliste ja õiguslike asjaolude kohta, mida tal on tarvis, andmaks kasulikku vastust talle esitatud küsimustele (vt eelkõige 13. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-379/98: PreussenElektra, EKL 2001, lk I-2099, punktid 38 ja 39).

27 Käesoleval juhul ei ole siiski tegemist sellise olukorraga. Ühelt poolt selgub kohtutoimikust, et Euroopa Kohtule esitatud küsimustel on Tribunale penale di Terni's menetluses oleva kohtuvaidluse esemega otsene seos. Teiselt poolt ei muuda menetlus, mille komisjon on Itaalia Vabariigi vastu algatanud selleks, et tuvastada, kas viimane on rikkunud direktiivist 75/442 tulenevaid kohustusi, eelotsuse küsimuste eesmärki sugugi olematuks.

28 Seadmata Euroopa Kohtu sedastust kahtluse alla, väidab komisjon oma kirjalikes märkustes, et siseriiklik kohus ei saa A. Niselli kriminaalvastutuse tuvastamisel või raskendamisel tugineda direktiivile 75/442 juhul, kui Euroopa Kohus tuvastab dekreetseaduse nr 138/02 artikli 14, mis välistab asjaomase isiku kriminaalvastutuse, vastuolu nimetatud direktiiviga.

29 Tuleb meelde tuletada, et direktiiviga iseenesest ei saa panna üksikisikule kohustusi ning seda ei saa kasutada üksikisiku vastu (vt eelkõige 14. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-343/98: Collino ja Chiappero, EKL 2000, lk I-6659, punkt 20). Samuti saa direktiivil iseenesest ja sõltumata seadusest, mille liikmesriik selle rakendamiseks on vastu võtnud, olla nende isikute kriminaalvastutust ettenägevat või raskendavat mõju, kes tegutsevad selle direktiivi sätteid rikkudes (vt eelkõige 8. oktoobri 1987. aasta otsus kohtuasjas 80/86: Kolpinghuis Nijmegen, EKL 1987, lk 3969, punkt 13, ja 26. septembri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-168/95: Arcaro, EKL 1996, lk I-4705, punkt 37).

30 Käesoleval juhul on siiski selge, et sel ajal, kui leidsid aset asjaolud, mis tingisid kriminaalasja algamise A. Niselli vastu, võisid need teatud juhul kujutada endast kriminaalkorras karistatavaid õigusrikkumisi. Nendel tingimustel ei ole vaja uurida, kuidas karistuste seaduslikkuse põhimõte võiks direktiivi 75/442 kohaldamist mõjutada (vt selle kohta 25. juuni 1997. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-304/94, C-330/94, C-342/94 ja C-224/95: Tombesi jt, EKL 1997, lk I-3561, punkt 43).

31 Eelotsusetaotlus on seega vastuvõetav.

Põhiküsimus

Esimene küsimus

32 Esimeses küsimuses tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada seda, kas direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimeses lõigus kasutatud terminid „[kõrvaldab kasutuselt]", „kavatseb kasutuselt kõrvaldada" või „on kohustatud kasutuselt kõrvaldama" viitavad ammendavalt juhtudele, mil aine või asja valdaja suunab või määrab selle kas otseselt või kaudselt nimetatud direktiivi IIA ja IIB lisades — millele viitab Itaalia õigusakt — ette nähtud kõrvaldamisele või taaskasutamisele või ta kavatseb selle kasutuselt kõrvaldada või on seaduse või ametiasutuse õigusakti alusel või kõnealuse aine või asja olemuse või selle tõttu kohustatud kasutuselt kõrvaldama, et aine või asi on ohtlike ainete nimistus.

33 Jäätme mõiste kohaldamisala sõltub tegusõna „kasutuselt kõrvaldama" tähendusest. Selle tõlgendamisel tuleb lähtuda direktiivi 75/442 eesmärgist, mis direktiivi kolmanda põhjenduse kohaselt on inimeste tervise ja keskkonna kaitse jäätmete kogumise, vedamise, töötlemise, hoidmise ja ladestamisega seotud kahjulike mõjude eest, ning EÜ artikli 174 lõikest 2, mis sätestab, et ühenduse keskkonnapoliitika seab eesmärgiks kaitstuse kõrge taseme ja rajaneb eelkõige ettevaatusprintsiibil ja ennetusmeetmete võtmise põhimõttel (vt eelõige 18. aprilli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-9/00: Palin Granit ja Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, EKL 2002, lk I-3533, edaspidi „kohtuotsus Palin Granit", punktid 22 ja 23).

34 Samas ei ole direktiivis 75/442 toodud ühtegi otsustavat kriteeriumi selleks, et kindlaks teha valdaja tahe antud aine või asi kõrvaldada. Ühenduse õigusnormide puudumisel võivad liikmesriigid vabalt valida meetodeid nende poolt ülevõetavates direktiivides määratletud asjaolude tõendamiseks niivõrd, kui see ei kahjusta ühenduse õiguse tõhusust (vt eelkõige 15. juuni 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-418/97 ja C-419/97: ARCO Chemie Nederland jt, EKL 2000, lk I-4475, punkt 41).

35 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud jäätme mõiste tõlgenduse kohaselt analüüsitakse aine või asja kõrvaldamisele või taaskasutamisele määramist samuti nagu kõrvaldamistoimingut, -kavatsust või -kohustust direktiivi 75/442 artikli 1 lõike a esimese lõigu tähenduses.

36 Määratledes aine või asja kõrvaldamistegevuse ainult direktiivi 75/442 IIA ja IIB lisas nimetatud kõrvaldamis- või taaskasutamistoimingu sooritamisest lähtudes, seab see tõlgendus jäätme kvalifitseerimise sõltuvusse toimingust, mida saab kõrvaldamisena või taaskasutamisena kvalifitseerida vaid siis, kui seda kohaldatakse jäätmele. Järelikult ei lisa see tõlgendus jäätme mõistele mingisugust täpsustust.

37 Tuleb meelde tuletada, et asjaolu, et aine suhtes on määratud direktiivi 75/442 IIA või IIB lisas nimetatud toiming, ei võimalda järeldada seda, et see aine kõrvaldatakse, ega seega ka seda, et see aine on jääde (eespool nimetatud kohtuotsus Palin Granit, punkt 27). Kui kõnealust tõlgendust kohaldada nii, et iga ainet või asja, mille suhtes viiakse läbi üks direktiivi 75/442 IIA ja IIB lisas nimetatud toimingutest, tuleb kvalifitseerida jäätmena, viiks see tõlgendus niisuguste ainete või asjade jäätmena

kvalifitseerimiseni, mis seda direktiivi tähenduses ei ole. Selle tõlgenduse kohaselt oleks näiteks mootorikütusena kasutatav vedelkütus alati jääde, kuna ärapõlemise hetkel läbiks ta direktiivi 75/442 IIB lisa R 1 kategooriasse kuuluva toimingu.

38 Kuid eelkõige, kui kohaldada eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud tõlgendust nii, et aine või asi, mida kõrvaldatakse direktiivi 75/442 II A ja II B lisas nimetatutest erineval viisil, ei ole jääde, kitsendaks see tõlgendus ka nimetatud direktiivi artikli 1 punkti a esimesest lõigust tulenevat jäätme mõistet. Nii ei kvalifitseeritaks jäätmena ainet või asja — kuigi ta on seda direktiivi 75/442 tähenduses —, mida ei määrata kõrvaldamisele või taaskasutamisele ja mille valdaja lihtsalt hülgab ilma sellist toimingut läbi viimata.

39 Asjaolu, et jäätmete hülgamist ei saa kõrvaldamisviisina käsitleda, tuleneb eelkõige direktiivi 75/442 artikli 4 teisest lõigust, mille kohaselt „[l]iikmesriigid võtavad [...] vajalikud meetmed, et keelata jäätmete hülgamine, kaadamine või kontrollimata kõrvaldamine". See säte eristab selgelt hülgamist kõrvaldamisest. Sellest tuleneb, et asja või aine hülgamine ja kõrvaldamine on kaks moodust teiste kõrvaldamismooduste hulgas direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimese lõigu tähenduses.

40 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimeses lõigus toodud jäätme määratlust ei või tõlgendada nii, et see viitab

ammendavalt ainetele või asjadele, mis on suunatud või määratud nimetatud direktiivi IIA ja IIB lisades või samaväärsetes nimistutes sätestatud kõrvaldamisele või taaskasutamisele või mida valdaja kavatseb kasutuselt kõrvaldada või on kohustatud kasutuselt kõrvaldama.

Teine küsimus

41 Teises küsimuses tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada seda, kas tootmis- või tarbimisjäägid võivad jääda direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimese lõigu tähenduses jäätme mõiste alt välja, kui neid saab korduskasutada samas, analoogses või erinevas tootmis- või tarbimistsüklis või neid kasutataksegi selliselt ilma ühegi eelneva töötlemiseta ja keskkonda kahjustamata või pärast eelnevat töötlemist, ilma et selleks oleks vaja mõnda dekreetseaduse nr 22/97 C lisas, millega võeti siseriiklikku õigusesse üle direktiivi 75/442 II lisa tekst, loetletud taaskasutamistoimingut.

42 Nagu Itaalia valitsus rõhutab, on teises küsimuses käsitletud tõlgenduse eesmärk jätta korduskasutatavad tootmis- ja tarbimisjäägid teatud tingimustel jäätme mõiste alt välja.

43 Nagu Euroopa Kohus on otsustanud, on asjaolu, et kasutatav aine on tootmisjääk, põhimõtteliselt märk sellest, et on olemas kõrvaldamistoiming, -kavatsus või -kohustus direktiivi 75/442 artikli 1 lõike a esimese lõigu tähenduses (vt eespool viidatud kohtuotsus ARCO Chemie Nederland jt, punkt 84). Sama kehtib ka tarbimisjääkide suhtes.

44 Samas võib nõustuda analüüsiga, mille kohaselt võib vara, materjal või tooraine, mis on saadud sellise tootmis- või kaevandamisprotsessi tulemusena, mille eesmärk ei ole otseselt selle valmistamine, käsitleda mitte jäägina, vaid kõrvalsaadusena, mida ettevõtja ei püüa direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimese lõigu mõttes „kasutuselt kõrvaldada", vaid mida ta kavatseb hiljem ilma seda töötlemata talle soodsatel tingimustel kasutada või turustada. Niisugune analüüs ei ole tegelikult direktiivi 75/442 eesmärkidega vastuolus, kuna mitte miski ei põhjenda selle direktiivi nende sätete, mis näevad ette jäätmete kasutuselt kõrvaldamise või taaskasutamise, kohaldamist varale, materjalile või toorainele, millel on ka ilma igasuguse ümbertöötlemiseta majanduslik tooteväärtus ning mille suhtes kohaldatakse nende kaupade suhtes kehtivaid õigusnorme (vt eespool viidatud kohtuotsus Palin Granit, punktid 34 ja 35).

45 Kui võtta arvesse jäätmete mõiste laia tõlgendamise kohustust, et piirata nendega kaasnevat soovimatut või kahjustavat mõju, siis tuleb kõrvalsaadustele tuginevat argumentatsiooni kitsendada olukordadeni, milles vara, materjali või tooraine korduskasutamine ei ole mitte ainult võimalik, vaid kindel ja toimub ilma eelneva ümbertöötlemiseta pideva tootmisprotsessi käigus (vt eespool viidatud kohtuotsus Palin Granit, punkt 36).

46 Lisaks kriteeriumile, mille kohaselt aine kas on või ei ole tootmisjääk, on selle aine eelneva ümbertöötlemiseta korduskasutamise tõenäosus seega teine asjakohane kriteerium hindamaks, kas aine on jääde direktiivi 75/442 tähenduses. Kui peale lihtsa korduskasutamise võimaluse on valdajal ka majanduslikult soodus seda teha, on niisuguse korduskasutamise tõenäosus suur. Sellisel juhul ei saa kõnealust ainet käsitleda mitte koormana, mida valdaja üritab „kõrvaldada", vaid tegeliku tootena (eespool viidatud kohtuotsus Palin Granit, punkt 37).

47 Eeltoodust tuleneb, et direktiivi 75/442 eesmärki arvestades võib vara, materjali või toorainet, mis on saadud sellise tootmis- või kaevandamisprotsessi tulemusena, mille eesmärk ei ole otseselt selle valmistamine, kvalifitseerida mitte jäätmena, vaid kõrvalsaadusena, mida ettevõtja ei püüa selle direktiivi artikli 1 punkti a esimese lõigu tähenduses „kasutuselt kõrvaldada", tingimusel et selle korduskasutamine on kindel ja toimub ilma eelneva ümbertöötlemiseta pideva tootmisprotsessi käigus (vt 11. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-114/01: AvestaPolarit Chrome, EKL 2003, lk I-8725).

48 Siiski ei kehti see analüüs tarbimisjääkide puhul, mida ei saa käsitleda tootmis- või kaevandamisprotsessi „kõrvalsaadusena", mida saab pideva tootmisprotsessi käigus korduskasutada.

49 Sarnase analüüsiga ei saa nõustuda ka niisuguste jääkide puhul, mida ei saa kvalifitseerida kasutatud varana, mille korduskasutamine toimub ilma eelneva ümbertöötlemiseta kindlasti ja sarnasel moel.

50 Niisuguse õigusnormi nagu dekreetseaduse nr 138/02 artikli 14 tõlgenduse kohaselt piisab selleks, et tootmis- või tarbimisjääki ei kvalifitseeritaks jäätmena sellest, et seda saaks korduskasutada kogu tootmis- või tarbimistsükli jooksul või seda kasutataksegi selliselt, kas ilma eelneva töötlemiseta ja keskkonda kahjustamata või pärast eelnevat töötlemist, ilma et selleks oleks vaja mõnda taaskasutamistoimingut direktiivi 75/442 IIB lisa tähenduses.

51 Niisugune tõlgendus viib selgelt selleni, et jäätmete hulgast jäetakse välja tootmis- või tarbimisjäägid, mis ometi vastavad direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimeses lõigus sätestatud määratlusele.

52 Selles suhtes ei ole põhikohtuasjas käsitletavate materjalide korduskasutamine kindel ega toimu ilma eelneva ümbertöötlemiseta sama pideva tootmis- või kasutusprotsessi käigus, vaid need materjalid on ained või asjad, mille valdajad on kasutuselt kõrvaldanud. A. Niselli selgituste kohaselt määrati vaidlusalused materjalid sorteerimisele ja vajadusel ka teatud töötlemisele ning tegemist on mustmetallurgia teisese toorainega. Niisugusel juhul tuleb neid materjale siiski kvalifitseerida jäätmetena seni, kuni nad on tegelikult mustmetallurgia toodetena ringlusse võetud, ehk seni, kuni neist on saanud neile määratud ümbertöötlemisprotsessi läbinud valmistooted. Varasemates etappides ei saa neid veel ringlussevõetuna käsitleda, kuna ümbertöötlemisprotsess ei ole lõppenud. Vastupidiselt, välja arvatud juhul, kui saadud tooted omakorda kasutuselt kõrvaldatakse, ei saa hetke, mil kõnealused materjalid ei ole enam kvalifitseeritavad jäätmena, kindlaks määrata nende mustmetallurgia tooteks muutmisele järgnevas tööstuslikus või kaubanduslikus etapis, kuna sellest hetkest alates on neid vaevalt võimalik eristada teistest mustmetallurgia toodetest, mis on valmistatud esmasest toorainest (vt ringlusse võetud pakendijäätmete erijuhu kohta 19. juuni 2003. aasta otsus kohtuasjas C-444/00: Mayer Parry Recycling, EKL 2003, lk I-6163, punktid 61–75).

53 Seega tuleb teisele küsimusele vastata, et jäätme mõistet direktiivi 75/442 artikli 1 punkti a esimese lõigu tähenduses ei või tõlgendada selliselt, et selle mõiste alt on välja jäetud kõik tootmis- või tarbimisjäägid, mida võib korduskasutada või korduskasutatakse tootmis- või tarbimistsükli käigus, kas eelneva töötlemiseta ja keskkonda kahjustamata või pärast eelnevat töötlemist, ilma et selleks oleks vaja mõnda taaskasutamistoimingut nimetatud direktiivi IIB lisa tähenduses.

Kohtukulud

54 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotamise siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kohtukulusid, välja arvatud poolte kulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. **Nõukogu 15. juuli 1975. aasta direktiivi 75/442/EMÜ jäätmete kohta, muudetud nõukogu 18. märtsi 1991. aasta direktiiviga 91/156/EMÜ ja komisjoni 24. mai 1996. aasta otsusega 96/350/EÜ, artikli 1 punkti a esimeses lõigus toodud jäätme määratlust ei või tõlgendada nii, et see viitab ammendavalt ainetele või asjadele, mis on suunatud või määratud nimetatud direktiivi IIA ja IIB lisades või samaväärsetes nimistutes sätestatud kõrvaldamisele või taaskasutamisele või mida valdaja kavatseb kasutuselt kõrvaldada või on kohustatud kõrvaldama.**

2. **Jäätme mõistet direktiivi 75/442, muudetud direktiiviga 91/156 ja otsusega 96/350, artikli 1 punkti a esimese lõigu tähenduses ei või tõlgendada selliselt, et selle mõiste alt on välja jäetud kõik tootmis- või tarbimisjäägid, mida võib korduskasutada või korduskasutatakse tootmis- või tarbimistsükli käigus, kas eelneva töötlemiseta ja keskkonda kahjustamata või pärast eelnevat töötlemist, ilma et selleks oleks vaja mõnda taaskasutamistoimingut nimetatud direktiivi IIB lisa tähenduses.**

Allkirjad